

УДК 338.2; 339.13

А. С. Немиро,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СОТ НА РИНОК НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

***Анотація.** У статті розглянуто ринок небанківських фінансових послуг України в контексті глобального рівня регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин у сучасних умовах інтернаціоналізації, який об'єктивно стає пріоритетним та визначає можливості та межі застосування регулятивних інструментів на інших рівнях. Проаналізована роль кожного сегменту ринку небанківських фінансових послуг, Світової організації торгівлі у регулюванні ринку небанківських фінансових послуг та значення Генеральної угоди з тарифів та торгівлі як основи універсального міжнародно-правового регулювання світової торгівлі. Дана характеристика основним тенденціям розвитку ринку небанківських фінансових послуг України. Викладена вигоди від приєднання України до СОТ.*

***Ключові слова:** небанківські фінансові послуги, лібералізація, торгівля послугами, інтернаціоналізація, Світова організація торгівлі, тенденції, глобалізація, ГАТС, конкуренція, фінансові інструменти, технічний прогрес.*

***Annotation.** The article deals with non-financial services market of Ukraine in the context of the global level of regulation of international trade and economic relations in modern conditions of internationalization, which is becoming a priority objective and determines the possibilities and limits of application of regulatory instruments at other levels. The role of each market segment of non-bank financial services, WTO Regulation of non-banking financial services and the importance of the General Agreement on Tariffs and Trade as the basis of a universal international legal regulation of world trade. The characteristics of the main market trends of non-bank financial services in Ukraine. Discovered the benefits of WTO accession.*

***Key words:** non-bank financial services, liberalization, trade in services, internationalization, the World Trade Organization, trends, globalization, GATS, competition, financial instruments, technological progress.*

Постановка проблеми. В системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин, інтенсивне формування якої відбувається в останні десятиріччя, можна виділити п'ять взаємопов'язаних рівнів: корпоративний, національний, міжнаціональний, наднаціональний, глобальний - використання в торговельній практиці широкого спектра правил і принципів, що стало результатом багатосторонніх домовленостей у межах міжнародних організацій, сферою діяльності яких є сприяння розвитку та регулювання міжнародної торгівлі. При цьому глобальний рівень регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин у сучасних умовах інтернаціоналізації об'єктивно стає пріоритетним, визначає можливості та межі застосування регулятивних інструментів на інших зазначених рівнях [5, с. 58].

Актуальність теми полягає в тому, що незважаючи на збільшення різноманітних рівнів регулювання світового ринку послуг у цілому та небанківських фінансових послуг зокрема, це призвело до більшої лібералізації цієї сфери. Тому в контексті СОТ постає питання, яким чином ця глобальна тенденція впливає на національний ринок небанківських фінансових послуг України.

За період самостійного розвитку зовнішньоторговельних відносин Україна опанувала механізм національного та міжнаціонального регулювання міжнародної торгівлі послугами. На сьогоднішній день сформувався механізм торговельно-економічного співробітництва України на глобальному рівні.

Досвід країн з перехідною економікою, які стали членами СОТ після 1995 року, свідчить про те, що їх вступ до СОТ в різній мірі впливав на їх національні ринки фінансових послуг. В цьому контексті винятково важливим є розуміння не тільки основних інституційно-методичних засад регулювання міжнародної торгівлі, а й сучасних уніфікованих міжнародних правил торгівлі, напрямків їх удосконалення, а також процесуальних механізмів функціонування системи [9, с. 32].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Регулювання світового ринку послуг на глобальному рівні досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких: Коваль Г.І., Осика С. Г., П'ятиницький В. Т., Заблоцька Р. О., Рассел Л., Мердік Р. Автор статті значною мірою спирається на дослідження вітчизняного вченого Заблоцької Р. О., яка досліджує ринок послуг України в контексті СОТ. Особливість цієї статті полягає у тому, що вона зосереджується саме на небанківських фінансових послуг, які дуже часто розглядають разом з іншими, які утворюють сукупність фінансових послуг.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета роботи полягає у детальному аналізі тенденції на ринку небанківських фінансових послуг України внаслідок членства в СОТ.

Мета даної роботи передбачає розв'язання таких завдань, що сформували структуру роботи:

- розглянути роль СОТ в регулюванні міжнародної торгівлі послугами;
- аналіз лібералізації ринку небанківських фінансових послуг України;
- детально вивчити тенденції українського ринку небанківських фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день СОТ - це пріоритетний інструмент зовнішньоекономічної політики, оскільки саме вступ до СОТ є ключем до отримання всього спектра дивідендів від лібералізації торгівлі товарами та послугами [6, с. 14]. Будь-яка країна - член СОТ може використовувати інструмент багатосторонньої лібералізації у своїх національних інтересах - передусім це стосується використання Органу врегулювання суперечок, приєднання до окремих секторальних ініціатив, а також можливості впливати на процес подальшої лібералізації в рамках багатосторонніх переговорів [11].

Водночас слід зазначити, що використання СОТ як інструменту зовнішньоекономічної політики відрізняється до і після вступу країни до даної організації. В процесі приєднання країни даний інструмент пов'язаний скоріше з внутрішньоекономічною реструктуризацією, при цьому вироблення умов вступу країни в СОТ може сприяти нейтралізації політичного лобізму [1, с. 27].

Для цілей ГАТС сектор фінансових послуг був розділений на банківську справу та небанківські фінансові послуги (цінні папери, страхові послуги та інше) [7, с. 11]. Історично склалося так, що державне регулювання часто сегментує сектор фінансових послуг на ці складові. Деякі національні нормативні режими продовжують нав'язувати структурний поділ на різні види діяльності у фінансовому секторі, такі, що окремі фінансові підприємства можуть бути обмежені від участі в повному спектрі фінансових заходів. Тим не менш, багато компаній надають послуги в більш ніж одну категорію, а деякі глобальні гравці охоплювати весь спектр фінансових продуктів.

Одним з фундаментальних принципів ГАТС є подальша лібералізація світового ринку послуг. У документах Угоди цьому питанню присвячена Частина IV "Подальша лібералізація", в якій зазначається, що для досягнення цілей цієї Угоди Члени розпочнуть раунди переговорів не пізніше ніж через п'ять років від дати набрання чинності Угодою СОТ. Такі переговори повинні бути спрямовані на зменшення або усунення заходів, які негативно впливають на міжнародну торгівлю послугами, як засіб ефективного доступу на ринок. Лібералізація повинна сприяти інтересам учасників переговорів на основі взаємної вигоди та забезпечення загальної рівноваги прав і обов'язків [8, с. 7].

Наявність розвиненої і повнофункціональної фінансової системи є запорукою економічного зростання країни. До вступу України до СОТ її небанківський

фінансовий сектор розвивався досить динамічно. Зміна зовнішнього середовища, зокрема вступ України до СОТ викликав певний позитивний вплив на українську небанківський фінансовий сектор, перш за все, внаслідок покращення якості банківських активів, зростання рівня конкуренції у секторі, покращення законодавчо-нормативної бази ті інше. Але щоб детальніше його оцінити треба проаналізувати розвиток ринку небанківських фінансових послуг України.

Страхові компанії. Станом на 31.12.10 в Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 1980 фінансових установ, що на 28 установ менше, ніж на кінець 2009 року (2008 установ). З них: 456 - страхові компанії, 659 - кредитні спілки, 426 - ломбарди, 221 - фінансові компанії, 101 - недержавні пенсійні фонди, 43 - адміністратори недержавних пенсійних фондів. Активи небанківських фінансових установ (НФУ) все ще залишаються незначними у порівнянні з активами комерційних банків.

Розмір активів фінансових установ на кінець 2010 року в порівнянні з 2009 року збільшився і склав 69,9 млрд. грн. Так, станом на 31.12.10 найбільшу частку становлять активи страховиків (65%). У таблиці 6 наведено річні обсяги наданих послуг за видами фінансових установ.

Таблиця 1. Обсяги фінансових послуг у 2008-2010рр. (млн.грн.)

За видами установ (показники на кінець періоду)	2008	2009	2010	Темпи приросту	
				2009/2008	2010/2009
				%	%
Страховікомпанії - надходження валових страхових премій	24 008,6	20 442,1	23 081,7	-14,9	12,9
Кредитніспілки - видані кредити	5 572,8	3 909,1	3 349,5	-29,9	-14,3
- внески на депозитні рахунки	3 951,1	2 959,3	1 945,0	-25,1	-34,3
Фінансовікомпанії - обсяг послуг	19 610,1	24 236,6	29 303,8	23,6	20,9
Юридичніособипублічного права - видані кредити	2 898,2	2 561,7	2 421,4	-11,6	-5,5
Іншікредитніустанови - видані кредити	2 901,0	1 805,4	1 408,4	-37,8	-22,0
Недержавніпенсійніфонди - пенсійні внески	582,9	754,6	925,4	29,5	22,6
Ломбарди - видані кредити під заставу	2 126,8	3 505,0	5 503,1	64,8	57,0

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

У цілому можна зробити висновок, що протягом 2008-2010 років загальна тенденція ринку небанківських фінансових установ була такою, що відбувалося скорочення обсягів послуг.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.10 становила 456, в тому числі СК "Life" - 67 компаній, СК "non-life" - 389 компаній, (станом на 31.12.09 - 450 компаній, у тому числі СК "Life" - 72 компанії, СК "non-life" - 378 компаній). У 2010 році на ринку страхування було незначне "пожвавлення", при цьому показники ще не досягли докризових значень.

Спостерігалось макроекономічне відновлення ринку страхування. Так, за 2010 частка валових страхових премій по відношенню до ВВП становила 2,1%, що на 0,1 п.п. менше в порівнянні з 2009 роком і на 0,4 п.п. менше в порівнянні з показником 2008 року, частка чистих страхових премій у відношенні до ВВП за 2010 рік склала 1,2%, що на 0,1 п.п. менше в порівнянні з відповідним показником 2009 року і на 0,5 п.п. менше в порівнянні з відповідним показником 2008 року [2].

У порівнянні з 2009 роком на 2 639,6 млн. грн. (12,9%) збільшилися обсяги надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 669,7 млн. грн. (5,3%). Основним чинником зростання валових страхових премій у порівнянні з 2009 роком, стало збільшення обсягу внутрішнього перестраховування на 1 969,9 млн. грн. (25,3%).

У порівнянні з 2009 роком на 9,4% зменшилися валові страхові виплати відшкодування, обсяг чистих страхових виплат зменшився на 2,8% [3].

На зменшення чистих страхових виплат, в першу чергу, вплинули наступні зміни: на 476,2 млн. грн. (15,8%) зменшилися виплати з автостраховування (КАСКО, ОСАГО, "Зелена картка"), на 204 млн. грн. (57,5%) зменшилися виплати по страхуванню кредитів. При цьому на 381,3 млн. грн. (24,2%) збільшилися виплати зі страхування фінансових ризиків (що, на тлі скорочення чистих премій за цим видом, пояснюється виплатами за договорами, укладеними в попередні роки). Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 2.

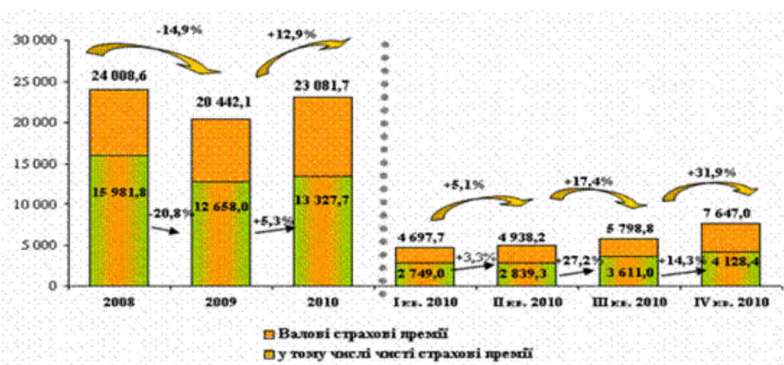
Таблиця 2. Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка (млн.грн.)

	2008	2009	2010	Темпи приросту	
				2009/2008	2010/2009
				%	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:					
- зі страховальниками-фізичними особами	22 828,7	22 343,2	26 340,5	-2,1	17,9
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	18 685,5	19 187	23 135,8	2,7	20,6
Страхова діяльність, млн. грн.					
Валові страхові премії	24 008,6	20 442,1	23 081,7	-14,9	12,9
Валові страхові виплати	7 050,7	6 737,2	6 104,6	-4,4	-9,4
Рівень валових виплат, %	29,4%	33,0%	26,4%	-	-
Чисті страхові премії	15 981,8	12 658,0	13 327,7	-20,8	5,3
Чисті страхові виплати	6 546,1	6 056,4	5 885,7	-7,5	-2,8
Рівень чистих виплат, %	41,0%	47,8%	44,2%	-	-
Перестраховування, млн. грн.					
Сплачено на перестраховування, у тому числі:					
- перестраховикам-резидентам	9 064,6	8 888,4	10 745,2	-1,9	20,9
- перестраховикам-нерезидентам	8 026,8	7 784,1	9 753,9	-3,0	25,3
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:					
- перестраховиками-резидентами	1 037,8	1 104,3	991,3	6,4	-10,2
- перестраховиками-нерезидентами	926,5	967,9	508,6	4,5	-47,5
- перестраховиками-резидентами	504,7	680,8	219,0	34,9	-67,8
- перестраховиками-нерезидентами	421,9	287,1	289,6	-32,0	0,9
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	317,5	242,1	192,3	-23,7	-20,6
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	1 055,6	1 050,4	1 837,1	-0,5	74,9
Страхові резерви, млн. грн.					
Обсяг сформованих страхових резервів	10 904,1	10 141,3	11 371,8	-7,0	12,1
- резерви зі страхування життя	1 609,0	1 789,2	2 185,2	11,2	22,1
- технічні резерви	9 295,1	8 352,1	9 186,6	-10,1	10,0
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.					
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	41 930,5	41 970,1	45 234,6	0,1	7,8

Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	23 904,9	23 690,9	27 695,0	-0,9	16,9
Обсяг сплачених статутних капіталів	13 206,4	14 876,0	14 429,2	12,6	-3,0

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

За 12 місяців 2010 року сума отриманих страховиками валових премій за видами страхування, інших, ніж страхування життя становила 22 175,2 млн. грн. (Або 96,1% від загальної суми страхових премій), а по страхуванню життя - 906,5 млн. грн. Чисті страхові премії за 2010 рік склали 13 327,7 млн. грн, що становить 57,7% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 2009 склали 12 658,0 млн. грн. [3].

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

Рис. 1.1. Динаміка страхових премій за 2008 - 2010 рр. (млн. грн.)

Так, обсяги валових страхових премій за 2010 рік збільшилися в порівнянні з 2009 роком на 12,9%, при цьому чисті страхові премії збільшилися на 5,3%. Обсяг чистих страхових премій у IV кв.2010 року збільшився на 14,3% в порівнянні з попереднім кварталом 2010 року [3].

Кредитні спілки. Кредитна спілка - неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

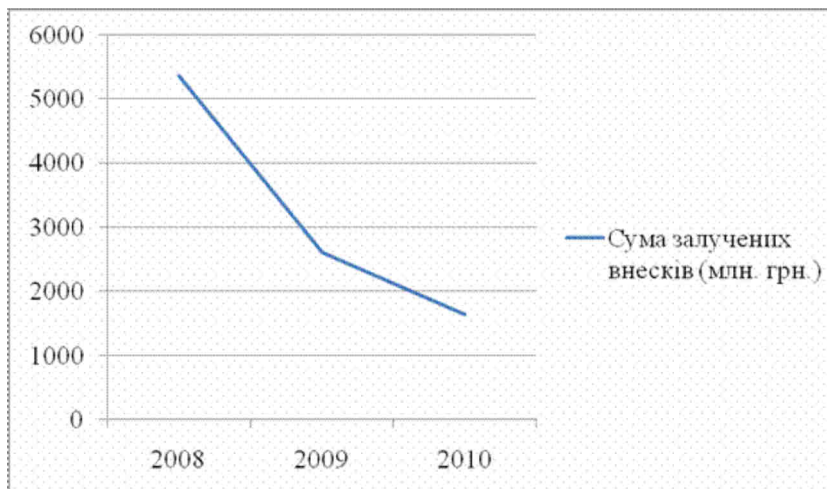
Як і раніше більшість кредитних спілок (346) об'єднувала відносно невелику кількість членів - до 1000 чоловік. При цьому, досить велика кількість кредитних спілок (239) об'єднує понад 1000 членів. Динаміка кредитування та залучення вкладів членів кредитних спілок за 2008-2010рр. зображена на рис. 1.2.

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

Рис. 1.2. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок за 2008-2010рр.

Враховуючи загальне зменшення кількості членів кредитних спілок за 2008-2010рр. з 2669,4 до 1570,3 тис. осіб, в тому числі кількості позичальників з 578,1 тис. осіб до 343 тис. чоловік, спостерігається поліпшення якості послуг, кредитними спілками послуг з надання кредитів (за 2010 рік кредит отримали 300 тис. позичальників на суму 2 135 млн. грн, середній розмір кредиту склав 7,1 тис. грн в порівнянні з 2009 роком (8,3 тис. грн.) зменшився на 14,5%).

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

Рис. 1.3. Динаміка залучення внесків членів кредитних спілок на депозитні рахунки за 2008-2010рр.

Таким чином, дані рис. 1.2 свідчать про те, що за 2010 рік обсяги залучень внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки становить 49,2% докризисного рівня 2008 року та 65,7% обсягів залучень минулого року.

Статистична інформація зведена на основі звітних даних за 2010 рік кредитних спілок, які перебувають під наглядом департаменту тимчасового

адміністрування фінансово-кредитних установ і подали звітність.

Недержавне пенсійне забезпечення. Система недержавного пенсійного забезпечення (далі - НПО) становить третій рівень пенсійної системи. Її розвиток здійснюється з 2004 року після вступу в силу Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Результати аналізу заходів, здійснених з реформування пенсійної системи, свідчать про необхідність коригування процесів подальшого проведення пенсійної реформи з урахуванням накопиченого досвіду та соціально-економічного становища в країні. При цьому, подальше реформування пенсійної системи має здійснюватися, зокрема, шляхом забезпечення середньої та довгострокової стабільності пенсійної системи з поступовим переходом до посилення ролі накопичувальних складових частин пенсійної системи як фактора диверсифікації джерел доходів.

Станом на 31.12.10 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 101 недержавний пенсійний фонд (далі - НПФ) та 43 адміністратори НПФ, з яких мають ліцензії з адміністрування НПФ - 36. При цьому 13 адміністраторів НПФ обслуговують більше одного недержавний пенсійний фонд [3].

Система недержавного пенсійного забезпечення в останні роки розвивається досить динамічно.

З огляду на це, система НПЗ має потенціал для подальшого розвитку пенсійного забезпечення населення. Основні показники діяльності НПФ та темпи їх приросту наведені у таблиці 3.

Таблиця 3. Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Недержавні пенсійні фонди	2008	2009	2010	Темпи приросту, %	
				2009/2008	2010/2009
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів (тис. шт.)	62,3	62,5	69,7	0,3	11,5
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	482,5	497,1	569,2	3,0	14,5
Загальні активи НПФ (млн. грн.)	612,2	857,9	1 144,3	40,1	33,4
Пенсійні внески (млн. грн.), у т.ч.	582,9	754,6	925,4	29,5	22,6
- від фізичних осіб	26,0	31,8	40,7	22,3	28,0
- від юридичних осіб	556,8	722,7	884,6	29,8	22,4
- від фізичних осіб-підприємців	0,1	0,1	0,2	0,0	100,0
Пенсійні виплати (млн. грн.)	27,3	90,1	158,2	230,0	75,6
Кількість осіб, що отримали/ отримують пенсійні виплати (тис. осіб)	10,9	28,1	47,8	157,8	70,1
Сума інвестиційного доходу (млн. грн.)	86,8	236,7	433,0	172,7	82,9
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів (млн. грн.)	31,6	47,1	64,6	49,1	37,2

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

Сукупно недержавними пенсійними фондами протягом 2010 року було здійснено пенсійних виплат 46 725 учасникам і 1105 спадкоємцям [2].

Аналізуючи динаміку сплачених пенсійних внесків, слід відзначити, що надходження пенсійних внесків за 2010 рік збільшилися на 22,6% і на 31.12.10 склали 925,4 млн. грн.[3].

На загальну динаміку надходжень пенсійних внесків зазначені рішення істотно не вплинули. Загальний обсяг активів, сформованих пенсійними фондами, за станом на 31.12.10 становить 1 144,3 млн. грн. Всього за 2010 рік активи НПФ збільшилися на 33,4% (на 286,4 млн. грн.) Чиста вартість активів НПФ протягом 2010 року збільшилася на 33,5%.

Фінансові компанії. Узагальнені дані за обсягом фінансових послуг, що надаються фінансовими компаніями за 2008-2010рр, наведені в таблиці 4.

Таблиця 4.

Інформація про обсяги та види фінансових послуг, наданих фінансовими компаніями за 2008 – 2010рр., млн. грн.

Вид фінансової послуги	2008	2009	2010	Темпи приросту, %	
				2009/2008	2010/2009
Надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів	170,5	135,5	300,0	-20,5	121,4
Надання позик	102,4	64,3	29,8	-37,2	-53,7
Надання порук (поручителств)	0,1	0,3	0,5	200,0	66,7
Фінансовий лізинг (вартість укладених договорів фінансового лізингу)	10,6	5,2	7,6	-49,1	46,2
Надання гарантій	42,0	8,7	502,6	-79,3	5 677,0
Факторинг	1 448,2	1 594,9	6 407,9	10,1	301,8
Операції з обміну валют	11 623,7	17 206,5	16 631,9	48,0	-3,3
Операції з переказу грошових коштів	1 837,8	2 818,6	3 179,3	53,4	12,8

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

За 2010 рік спостерігається тенденція збільшення обсягів надання фінансовими компаніями послуг фінансового лізингу, факторингу, надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів, надання гарантій і операцій з переведення грошових коштів у порівнянні з минулим роком.

Разом з цим, відслідковується тенденція скорочення обсягів наданих фінансовими компаніями кредитів та здійснення операцій з обміну валют за 2010 у порівнянні з 2009 роком. Проте, обсяги наданих фінансовими компаніями послуг факторингу, операцій з обміну валют і переказу грошових коштів, надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів, надання гарантій та поручителств (поручителств) в 2010 році в порівнянні з докризовим рівнем 2008 року значно зросло[3].

Факторинг. Станом на 31.12.10 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 78 фінансових компаній, які мають право надавати послуги факторингу. Протягом IV кварталу 2010 року фінансові компанії уклали 1556 договорів факторингу загальним об'ємом 2 519,8 млн. грн. і виконали 1205 договорів на суму 1 869,0 млн. грн. Чинними на кінець IV кварталу 2010 залишалося 1986 договорів факторингу [2].

У 2010 році, на противагу докризового рівня 2008 року, ринок купівлі проблемних боргів юридичних осіб фінансовими компаніями, які мають право надавати послуги факторингу, поступово розвивається. Факторингові операції вигідні для юридичних осіб у зв'язку з появою можливості зменшити витрати на адміністрування проблемних боргових зобов'язань і наростити свої активи. Важливим показником, що характеризує факторингові послуги, є джерела їх фінансування.

Лізинг. У країнах з розвинутою ринковою економікою частка лізингу в структурі інвестицій в основні засоби знаходиться в межах 15-30%. В Україні, незважаючи на те, що в 2005-2007 роках спостерігалися значні темпи зростання обсягів лізингових послуг, а його частка в інвестиціях в основні засоби в початку 2008 року досягла 8%, вітчизняна галузь фінансового лізингу представлена переважно (більш ніж на 50%) лізингом транспорту. Недостатньо розвиненим є лізинг виробничих основних фондів, машин та обладнання для галузі медицини, ЖКГ, освіти і науки і т.д.

За експертними оцінками через механізм лізингу в Україні може бути інвестовано не менше 100 млрд грн, разом з тим за станом на 30.06.2010 вартість діючих договорів фінансового лізингу склала всього 28,4 млрд. грн. (табл. 5).

У таблиці 11 наведені дані, що є результатом досліджень ринку лізингу в Україні за результатами 2008 року і за 2 квартал 2010 року. Вартість діючих договорів фінансового лізингу за станом на 30.06.2010 становила 28,4 млрд. грн, що на 0,2 млрд. грн. менше в порівнянні з аналогічним звітною датою 2009 року. Відбулися якісні зміни щодо скорочення темпів падіння кількості укладених договорів фінансового лізингу. Так, кількість договорів фінансового лізингу, укладених за I півріччя 2010 року, становила 1834 одиниці, на 231 менше порівняно з I півріччям 2009 року [3].

Таблиця 5. Основні показники діяльності лізингодавців з 01.01.2007 до 30.06.2010

Показник	Період, рік			
	2007	2008	2009	I півріччя 2010
Кількість укладених договорів фінансового лізингу протягом звітного періоду, шт.	9 293	9 776	3 012	1 834
Вартість укладених договорів фінансового лізингу протягом звітного періоду, млн. грн.	16 877,7	9 088,8	2 615,3	1 436,3

Кількість діючих договорів фінансового лізингу на кінець звітного періоду, шт.	12 447	21 337	18 465	21 583
Вартість діючих договорів фінансового лізингу на кінець звітного періоду, млн. грн.	20 200,0	28 521,8	27 240,0	28 365,5

*Складено за: Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

Аналіз ринку лізингових послуг дозволяє визначити такі основні тенденції. По-перше, суттєве зменшення ділової активності на даному сегменті ринку небанківських фінансових послуг в умовах кризи. По-друге, за станом на 30.06.2010 серед договорів фінансового лізингу переважають угоди в галузі транспорту (62%), сільського господарства (13%), будівництва (9%) і сфері послуг (4%). По-третє, основними джерелами фінансування лізингових операцій в I півріччі 2010 року стали позикові кошти, включаючи банківські кредити (76,6%), при цьому їх питома вага зросла майже на 16,2 в. п. в порівнянні з аналогічним періодом минулого року; відповідно, питома вага власних коштів лізингових компаній зменшилася в порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 16,4 в. п. і становить усього 23,5% [3].

Висновки. Підводячи підсумки, можна зазначити, що деякі сегменти ринку небанківських фінансових послуг не відчували серйозного впливу після вступу України до СОТ. Очікувалось, що після приєднання до СОТ український ринок небанківських фінансових послуг отримає значний притік іноземного капіталу, збільшення кількості гравців ринку, зростання конкуренції, покращення рівня послуг, розширення обсягів ринку та інше. Це було обумовлено тим, що Україна приєдналася до усіх договорів, які регулюють ринок фінансових послуг і це мало створити в країні умови для сектору послуг, аналогічні в країнах-членах СОТ. Але в реальності ми отримали іншу ситуацію. При аналізі можливих наслідків для ринку небанківських фінансових послуг поряд з новими можливостями, які створювало членство в СОТ треба враховувати економічні параметри та дисбаланси, які існували до приєднання України до СОТ так і залишилися після нього. Тобто, якщо порівняти співвідношення середнього рівня доходів населення із сусідніми країнами-членами СОТ, то стає зрозуміло, що за такої ситуації є неможливим прихід великої кількості іноземних інвесторів на ринок небанківських фінансових послуг. Неменш важливою проблемою про яку відмічають експерти є низкі рейтинги України за такими показниками як: індекс економічної свободи та DoingBusiness Index. Ці рейтинги показують легкість ведення бізнесу в Україні. Тут йдеться про проблему корупції, легкість відкриття підприємства, нагляд з боку контролюючих та фіскальних органів та інше. Ці проблеми є більш важливими для іноземних інвесторів ніж статус члена СОТ для країни, яку вони розглядають як потенційний об'єкт вкладання коштів.

В Україні до цих пір не створені законодавчі засади для впровадження інвестиційного та обов'язкового медичного та пенсійного страхування, і, як наслідок, рівень капіталізації більшості страхових компаній залишається вкрай низьким. Страхові послуги продовжують використовуватися підприємствами з метою ухилення від сплати податків. Існує недобросовісна конкуренція (демпінг), зокрема і щодо тарифікації окремих видів страхових послуг. Іншою причиною, яка також впливає на потенційні позитивні наслідки членства в СОТ, і хоча вона має юридичну природу, є захист прав економічних суб'єктів та споживачів в Україні. Як показує світовий досвід інвестор ніколи не буде вкладати кошти в країну, в якій існує погано працююча судова система. Бо це створює серйозні ризики для бізнесу і надає можливість прогнозувати його розвиток. Для врегулювання даної проблеми Держфінпослуг розробило "Концепція захисту прав інвесторів та споживачів небанківських фінансових послуг в Україні" та "Концепція впровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України". Реалізація заходів, передбачених цими документами, забезпечить реалізацію прав інвесторів споживачів на достовірну інформацію, якість небанківських фінансових послуг та компенсацію. Але на сьогоднішній день ці проекти ще не принесли бажаних результатів.

Література:

1. Гончарук А. Ризики вільної торгівлі: [Комент. держ. секретаря з питань торгівлі М-ва економіки щодо перспектив вступу України до Всесвіт. торговельної організації /Бесіду вів С. Сироватка] // День. — 2002. — 31 жовт.
2. Госкомстат — електронний ресурс — режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України — електронний ресурс — режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>
4. Ломакін В. К. Мировая экономика. — М., 1997. — 258 с.
5. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економічна інтеграція. — К.: ВПОА, 1996. — 73 с.
6. Нижній І. Світова організація торгівлі: плюси і мінуси: основні принципи та умови вступу до СОТ // Діловий вісник. — К., 2002. — № 3. — С. 12—13.
7. Осика С. Г., Пятницький В. Т., Осика А. С. Генеральна Угода з тарифів та торгівлі як основа універсального міжнародно-правового регулювання світової торгівлі. — К.: Київ, 1999. — 204 с.
8. Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів К.: «Вимір», Секретаріат Міжвідомчої комісії з питань вступу України до СОТ, 1998. — 520 с.
9. Market Access: Unfinished business. Post — Uruguay Round inventory and issues. Special studies 6. — World Trade Organization. 2001. — 141 p.
10. Transition Report 2002. — EBRD, 2002. — електронний ресурс — режим доступу: www.ebrd.org/pubs/index.htm
11. World Trade Organization. — електронний ресурс — режим доступу: — www.wto.org

Стаття надійшла до редакції 11.07.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"